

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 10553

Tarih : 18.02.2025

10/2404

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kolluk güçleri tarafından rutin olarak uygulanan yol kontrolleri rutin bir kontrolden çıkmış ve başta Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı bölgeler olmak üzere birçok noktada kanuna aykırı bir şekilde keyfi muameleye dönüşmüştür. Kontrol noktalarında gerçekleşen keyfi uygulama yöntemi güvenlikten ziyade bölge insanı açısından adeta bir işkence hali almıştır. Bu doğrultuda kolluk güçlerinin keyfi bir şekilde gerçekleştirdikleri yol kontrollerinin bölgenin turizmi ve ticaretine engel olmasına neden olduğu olumsuz sonuçların araştırılması, yapılan uygulamaların kanunlara uygunluğunun belirlenmesi, toplum üzerinde yarattığı baskı ve tahribatın açığa çıkartılması ve bir bütün olarak kontrol noktalarının neden olduğu tüm mağduriyetlerin araştırılarak sorunun çözümü adına gerekli önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir meclis araştırılması açılmasını arz ve talep ederiz.

Ömer Faruk HÜLAKÜ

Bingöl Milletvekili

Hüseyin OLAN

Bitlis Milletvekili

GEREKÇE

Anayasa'nın 23'üncü maddesindeki "*Herkes yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir*" ibaresi ile yurttaşların seyahat hakları güvence altına alınmıştır. Aynı maddenin bir diğer fıkrasında da "*Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek; amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.*" demektedir.

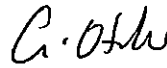
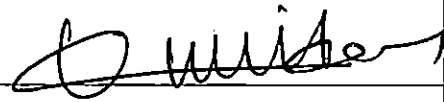
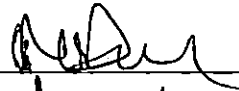
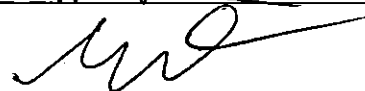
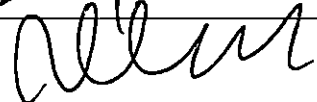
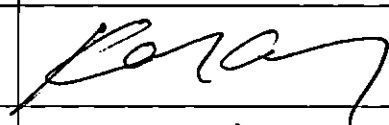
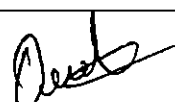
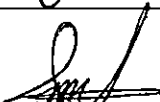
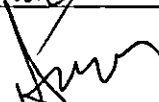
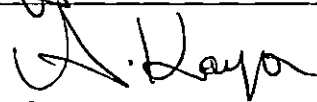
Anayasa tarafından tanımlanan bu seyahat özgürlüğü kolluk güçleri tarafından uygulanan yol kontrolleri sırasında çoğu zaman engellenmektedir. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 4/A maddesinde "*Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için polisin tecrübesine ve içinde bulunulan durumdan edindiği izlenime dayanan makul bir sebebin bulunması gerekir. Süreklilik arz edecek, fiilî durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma işlemi yapılamaz. Polis, durdurduğu kişiye durdurma sebebini bildirir...*" demektedir. 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun "Önleme Araması" başlıklı 56/A maddesinde de "*Tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş sulh ceza hâkimi kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulması şartıyla askeri birlik komutanının veya askeri kurum amirinin ya da hukuk hizmetleri başkanı veya birim amirinin yazılı emri üzerine, askerî mahallerde özel kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla kişilerin üstü, araçları, özel kâğıtları ve eşyası aranır, gerekli tedbirler alınır, suç delilleri koruma altına alınarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemler yapılır.*" denilmiştir. Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinin 28'inci maddesinde de "*Jandarma, suç işlenmesini önlemek ve işlenmiş suçların faillerini ele geçirmek için veya diğer kanuni yetkilerini kullanırken, kişilerden kimliklerini sorabilir.*" ifadesi yer almaktadır.

Anayasa'nın ve ilgili kolluk güçleri hakkında gerek yasaların gerekse yönetmeliklerin esas üzerinde durduğu konu "*suç işlenmesini önlemek*" amacından bahsetmektedir. Oysa bir şeyin suç olup olmadığına karar verme yetkisi sadece yargıya haizdir. Bakıldığı zaman kolluk güçleri tarafından uygulanan yol kontrolleri tamamen keyfi bir hal almış, bu uygulama esas amacından kopararak toplumsal bir mağduriyete evrilmiştir. Özellikle Kürtlerin yoğun yaşadığı illerde daha sık rastlanan bu "rutin yol kontrolü" uygulaması adeta bir işkence metoduna dönüşmüştür. Öyle ki; halk bazen iki ilçe arasında dahi, 3 veya 4 ayrı arama noktasına girmek zorunda bırakılmakta, bu arama noktalarında kanunların öngördüğü "suçu önlemek" gibi bir çaba olmadığı gibi insanlara neden durduruldukları hakkında dahi bilgi verilmemektedir. Söz konusu yol kontrolleri, bazen kilometrelerce uzayan araç kuyruğu oluşmasına neden olmaktadır.

Jandarma Genel Komutanlığının resmi internet sitesinde, "Kritik Yollar" olarak ifade edilen bilgilendirme yazısına göre; Diyarbakır-Bingöl Karayolu, Diyarbakır/Kulp-Muş Karayolu, Tunceli-Pülümür Karayolu, Ağrı/Doğubeyazıt-Van/Çaldıran Karayolu, Şırnak-Van Karayolu Hakkari-Yüksekova (Pirinçeken-Dağlıca) Karayolu ile güvenlik yolları kapsamında 18 ilde yol yapım inşaatı devam eden diğer yolların/şantiyelerin güvenliğini sağlamak üzere görevlendirilmiş birliklerin/unsurların konuşlu bulunduğu karakol, üs bölgesi ve yol kontrol noktaları bulunmaktadır. Bu kontrol noktaları, halkın seyahat etme hakkı karşısında büyük bir engel teşkil etmesinin yanında, neden olduğu sosyolojik ve psikolojik baskılarla da bölgenin ticari, sağlık, eğitim gibi temel ihtiyaçları da sekteye uğratılmaktadır.

Kanunlar sadece halkın yerine getirmekle yükümlü olduğu bir ödev değil aynı zamanda kamu ve kamunun sahip olduğu güçler karşısında yurttaşların da temel hak ve çıkarlarını korumak adına vardır. Fakat kanunların uygulanma şekilleri, genellikle tek yönlü olmakta, kolluk; kamu gücü ve keyfi tutumlarla her türlü yasayı “güvenlik” adı altında çiğneyebilmektedir.

Kolluk güçlerinin keyfi bir şekilde gerçekleştirdikleri yol kontrollerinin bölgenin turizmi ve ticaretine engel olmasına neden olduğu olumsuz sonuçların araştırılması, yapılan uygulamaların kanunlara uygunluğunun belirlenmesi, toplum üzerinde yarattığı baskı ve tahribatın açığa çıkartılması ve bir bütün olarak kontrol noktalarının neden olduğu tüm mağduriyetlerin araştırılarak sorunun çözümü adına gerekli önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırma komisyonunun kurulması elzemdir.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ	BATMAN	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12			
13	SEVİLAY ÇELENK	DİYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	IĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	